

IVO TROŠT:

Največja žrtev.

Pravljica. — V spomin rajni materi.

Kraljici Veri v Deveti deželi je doraščal edini sin Milozvan, ki je imel na svetu najboljšo mamico. Njeno srce je neprenehoma drhtelo za sinovo srečo, za njegovo zlato bodočnost. Kraljevič se je pripravljaj, da zavlada svoji deželi, svojemu narodu v slavo svoji rodovini. Materino srce je poznalo njegovo vihravost in je krvavelo v negotovosti za njegovo srečo. Dosti krat je, ko je bil še mlajši, zašel na krivo pot, a se je vselej skesan vrnil. Mamica se je bala, da bo nekoč njegov kes ostal z njim na poti, odkoder se ne vrne več: sramota ga prehití ali pa smrt, in njena skrb bo zaman. Mladi princ se je po vsaki krivici tesneje oklepal kraljice matere, ko je našel zopet pravo pot v nje lastno srce. Poslednjič ga je svarila pred nastopom vladarstva: »Ko ne bo več mene, ne najdeš niti poti več k pravičnosti. Na poti krivice pogineš neslavno in grešno!« Milozvan pa zagotavlja mater: »Samo spomin nate, draga mamica, me obvaruje zlobe za vso bodočnost!« Mamica se neverjetno nasmehlja svojemu edincu: »Ko bi se znal ogibati izkušnjav, bi se ti ne bilo treba vračati.«

Na te besede ni znal Milozvan odgovora. — Mladi kraljevič prejme kraljevo krono in privede v grad mlado kraljico. Vsa širna država se veseli s kraljem mlade sreče. Izza devete gore je došla na svatbo vedeževalka, ki je prorokovala kralju Milozvanu po poroki, da bo vreden največje žrtve v svojem življenju.

Stara kraljica Vera je premišljala na tihem, kaj bo največja žrtev za nje sina. Ni mogla doumeti prorokbe. Največja žrtev in pokora bi se zdela kraljici Veri, ko bi nebo zahtevalo od nje sina edinca, ki ga sedaj obožuje vsa rodovina in vsa Deveta dežela. Iskreno je molila za njegovo srečo v dolgem, dolgem življenju, polnem sijaja in veličastva.

*

Sina Milozvana sta prevzeli slava in bogastvo. Začel je vladati po svoji volji, živeti razuzdano in pohujšljivo in trdil, da je edino tako življenje vredno človeka, ki ni za kazen na svetu, marveč za veselje, za zabavo, naj že uživa svoje ali tuje; ves svet je naš.

Žalovala je mlada kraljica in objokovala svojo nesrečo kraljica mati. Vsa obupana sporoči sinu kratko: »Vse si mi bil na svetu, sedaj mi nisi nič; še veliko manj kot nič, ker se tebe sramujem, kakor se sramuje vsa rodovina in vsa država tvojega divjaškega življenja.

In vse bi bila kdaj žrtvovala zate. Danes nisi vreden, da žrtvuje zate en sam las poslednji postopač in dosmrtni kaznjenec v kraljevini. Zares si dosegel največjo žrtev, a žrtev si ti sam, žrtev svojim strastem, žrtvovalec svoje lastne sreče!»

Kralja niso poboljšale te stroge, a modre besede. Posmehoval se je »postni propovedi« in nadaljeval svoje žrtvovanje. A razuzdano življenje ga je pogreznilo v nevarno bolezen. Zdravniki so obupali, da bi ga bilo možno rešiti, ker kralj ne zna premagati samega sebe, da bi se držal potrebnih navodil. Narodu pa ni bilo mnogo za življenje razuzdanega kralja, niti kraljici soprogi in otrokom. Nevoljno so se obračali od očeta pohujšljivca. Toda bolezen je Milozvana obvarovala, da ni mogel nadaljevati starih pregreh. Oziral se je žalosten po svojih dragih, ki jih ni bilo pri njem, in ugledal je svoje napake in sebe na krivi poti. Začelo se mu je v mlade žile vračati zdravje. Približali so se mu prejšnji prijatelji, približali kralju veseljaku tudi domačini. Mati Vera je pa dejala: »To ni njemu v korist, kakor ni ozdravljenje njegova zasluga. Dobro znamenje bi bilo, ko bi bil z lastnim trdom ostavil zlobo, a ker je zloba ostavila njega, je znamenje, da se lahko povrne, ko bo njegovo telo zanjo zopet pripravna posoda, leglo pregrehe. Škoda, škoda!«

Milica, prvorojenka mladega kralja, se je zares veselila, da je ozdravel ljubi atek. Posedala je ob njegovi postelji dolge popoldneve. Niso ji mogli ubraniti. »Samo enega očeta imam. Pustite me, naj se veselim z njim njegovega ozdravljenja!« Pustili so jo.

Deklica je tolažila očeta zaradi izgube ljubezni kraljice matere in mu pripovedovala o svoji mladostni sreči tako, kakor znajo samo nedolžni otroci. Mladi kralj se je spominjal v teh urah sam svojih mladih let, ko je zanj drhtela in trpela njegova mati. Rad je poslušal kralj Milico in po njej sporočal kraljici Veri pozdrave. In sprijaznili so se po otrokovem posredovanju oče, mama soproga in kraljica mati. Vse je kazalo, da je zvezda kraljeve sreče v Deveti deželi bila zašla samo za oblak in se sedajle prikazala v novem, še lepšem sijaju.

Bolezen se je zares poslovila z Milozvanom. Kralj sam je zopet živel pravo kraljevsko življenje s kraljevsko dostojnostjo, zmernostjo in resnobo.

*

Ali kakor da ne sme počivati trenutek sreče v kraljevi rodovini, zbolí hčerka Milica, kraljeva ljubljenska. Mogoče da so res dolge ure ob kraljevem ležišču otroku zrahljale zdravje, ali se je samemu nebu zdela potrebna prav takšna pokora, da utrdi očeta kralja v vsem dobrem in blagem ali da se zgrudi pod bremenom. Milice ne more rešiti vseh zdravnikov učenost, vseh lekarjev spretnost in izkušnja. Na veliko žalost kraljeve rodovine zaspi Milica za večno. Žalost kralja Milozvana je bila vseobsežna. Zanj se je bala kraljica soproga,

zanj se je bala kraljica mati, zanj se je krčilo v kraljevini sleherno vdano srce. Mati mu je napisala ta-le list: »Umevam tvojo bol, moj sin, in žalujem s teboj. Tudi jaz sem imela otroka edinca, ki sem ga izgubila. Kdo ve, ali je bilo meni ondaj težje kot danes tebi. Res imam danes vnovič svojega otroka — a doklej? Premagaj svojo bol! Brez žrtve ni zmage. Verjemi, da trpimo vsi s teboj. Ta zavest ti bodi tolažilo.«

In polagoma se je vračalo v kraljevsko obitelj mirnejše življenje, zadovoljstvo in sreča. Z najoddaljenejših strani širne domovine so kazali državljani na dvor: Glejte, kako ljubko gnezdece si je spletel naš kralj, naš Milozvan!

(Konec prihodnjič.)

Ptiček in zarja.

*Pa zarjo en ptiček šegavo pobara,
če res — kar trde — je še mlada kot cvet?
Pokara ga zarja, odvrne, da stara
več tisoč že dolgih, neskončnih je let.*

*In čudi se ptiček: »Da brcne te kural!
Kako pa, da svež je tvoj čar in tvoj kras,
čeprav si že stara, prastara babura?
Ha, morda poslikan le tvoj je obraz?«*

*Pokara ga zarja: »Poredni capinček,
kako si navihan!« ... Pristavi smejoč:
»No, koliko star si pa ti, frkolinček,
ko skoraj še gol si? — En dan, eno noč?«*

*A ptiček kar naglo jo z grička popiha,
ker skoraj ga v srčku je majčkeno sram.
»I, kaj bi ji pravil, kaj star sem,« zakiha,
»ko tega jaz sam še ne vem in ne znam!«*

Miroslav Kunčič.

Jesenska pesem.

*Zaspano, medlo sije solnce ...
Na tleh leži rumeno listje,
v vrheh ječi jesenski veter.*

*Poljane puste so in prazne,
po rebrih je obrano drevje;
pokojno, tiho je povsod ...*

Lado Jeršič.

